

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Ingrid Zetterman

Föredragande

Dataskyddsombud

Adeline Gripenberg

Justerat

Omedelbart

Nr 83

Utlåtande om utkast till samordningsgruppens
lägesrapport om totalreformen av
dataskyddslagstiftningen.

ÅLR 2024/4281

259 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att lämna yttrande till justitieministeriet enligt bilaga 1.

Hänvisning
VN/26111/2023

Kontaktperson
Dataskyddsombud Adeline Gripenberg

Justitieministeriet
registratorskontoret.jm@gov.fi
kirjaamo.om@gov.fi

Ärende

Utlåtande om utkast till samordningsgruppens lägesrapport om totalreformen av dataskyddslagstiftningen.

Bakgrund

Justitieministeriet har begärt att landskapsregeringen ska inkomma med ett utlåtande om utkast till samordningsgruppens lägesrapport om totalreformen av dataskyddslagstiftningen i riket.

Det ingår flera åtgärder i statsminister Orpos regeringsprogram vars syfte är att stödja nyttjandet av digitaliseringen. En av dessa åtgärder är en totalreform av den nationella dataskyddslagstiftningen i riket. Målet med reformen är att förbättra organiseringen av de offentliga tjänsterna. I reformens inledande stadie finns det även ett mål att identifiera de bestämmelser i lagstiftningen inom ministeriernas förvaltningsområden som gäller behandling av personuppgifter och som påverkar myndigheternas informationsflöde och organiseringen av de offentliga tjänsterna.

För att uppnå målen har en arbetsgrupp tillsatts för att genomföra en kartläggning. Kartläggningen och bedömningen av lagstiftningen har begränsats till att gälla lagstiftning som hör till tillämpningsområdet för EU:s allmänna dataskyddsförordning 2016/679 (EU) (EU:s dataskyddsförordning), och som kan påverka digitaliseringen av offentliga tjänster. Reglering som gäller utlämnande av myndigheternas sekretessbelagda uppgifter och rätten att få information har lämnats utanför kartläggningen och bedömningen.

Behörighetsfördelning

Landskapet har i enlighet med 18 § 1, 2 och 4 punkterna i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän och kommunernas förvaltning. Vidare framkommer av 23 § självstyrelselagen att förvaltningen av angelägenheter som hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna.

I 2 kap. 10 § grundlagen berörs skyddet för privatlivet och personuppgifter, enligt vilken var och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggad. Enligt bestämmelsen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Riket har enligt 27 § 1 punkten självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag.

Behörighetsfördelningen för skyddet av personuppgifter framgår inte direkt av självstyrelselagen. Lagstiftningsbehörigheten av den frågan har avgjorts genom lagstiftningskontrollen enligt 19 § i självstyrelselagen.

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om behandling av personuppgifter prövades i samband med att landskapet fick sin första lagstiftning om personregister för landskaps- och kommunalförvaltningen i början av 1990-talet. Varken personregister eller dataskydd fanns angivet som ett särskilt lagstiftningsområde i den då gällande självstyrelselagen, vilket även är fallet i den gällande självstyrelselagen. Högsta domstolens prövning vid lagstiftningskontrollen gjordes i förhållande till ett landstingsbeslut enligt vilket i riket gällande personregisterlag och personregisterförordning skulle gälla i landskapet, dock enbart i förhållande till rättsområden inom den privata sektorn där landskapet hade lagstiftningsbehörighet. Högsta domstolen konstaterade i sitt beslut från den 27 juni 1991 att då personregisterlagen innehåller allmänna stadganden om personregister kommer den att beröra ett stort antal rättsområden. Högsta domstolen nämnde arbetsavtal, arbets- och bostadsförmedling samt, med vissa begränsningar, näringsrätten som exempel på områden inom landstingets behörighet som skulle komma att beröras av dessa allmänna stadganden om personregister. Högsta domstolens utlåtande innebär att landskapet har behörighet gällande skyddet av personuppgifter inom de rättsområden som landskapet annars också har behörighet inom enligt självstyrelselagen.

Arkivväsendet hör till Ålands lagstiftningsbehörighet i fråga om information som uppstår vid landskapsregeringen och dess underlydande myndigheter samt de åländska kommunerna i enlighet med självstyrelselagen 18 § 14 p. Till den del det är fråga om arkivalier och den information som ingår i dem och som härrör från statsmyndigheter i landskapet ska likväl rikets arkivlagstiftning iakttagas (se arkivlagen för landskapet Åland, ÅFS 2004:13 § 2).

EU:s dataskyddsförordning, som reglerar behandlingen av personuppgifter, blev tillämplig den 25 maj 2018. Förordningen utgör direkt tillämplig lagstiftning i samtliga medlemsstater. Förordningen tillåter dock medlemsstaterna ett visst nationellt handlingsutrymme när det gäller att precisera och komplettera bestämmelserna i förordningen. Åland har utnyttjat handlingsutrymmet genom Landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen som trädde i kraft den 1 maj 2019 och genom speciallagstiftning som tillämpas vid sidan av den. Åland har genom

behörighetsfördelningen som redovisas nedan, tillämpat egen speciallagstiftning rörande behandlingen av personuppgifter som tillämpas vid sidan av EU:s allmänna dataskyddsförordning.

Landskapsregeringens synpunkter

Inledningsvis konstateras att landskapsregeringen endast erhållit en sammanfattning av samordningsgruppens lägesrapport där utkastet har översatts till svenska. Ämbetspråket vid landskapsregeringen är enligt 36 § självstyrelselagen för Åland svenska och rikets myndigheter har enligt 38 § självstyrelselagen en skyldighet att kommunicera med landskapsregeringen på svenska. Landskapsregeringen kan därför inte göra ett fullständigt informerat utlåtande över samordningsgruppens lägesrapport.

Landskapsregeringen vill uppmärksamma att lagstiftning som påverkar informationsflödet mellan riket och landskapet Åland även i fortsättningen ska vara fungerande. Uppdaterad lagstiftning i riket bör även ta med landskapet Åland i åtanke för att det fortsatta informationsflödet och användningen av personuppgifter mellan myndigheter ska fungera och vara enhetlig med EU:s dataskyddsförordning samt övrig lagstiftning.

Rikets statliga myndigheter levererar regelbundet handlingar till landskapsregeringens arkiv som ska bevaras i enlighet med såväl rikets arkivlag som rikets lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (FFS 906/2019). Arkivlagstiftningen gäller även de digitala material som statliga myndigheter genom leveranser överför till Ålands landskapsarkiv. Den lagberedningen som sker på grundval av det nationella handlingsutrymme som ges av EU:s dataskyddsförordning bör även ta arkivväsendet i beaktande.

Landskapsregeringen ansvarar för tillämpningen av EU:s dataskyddsförordning inom de områden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Särskilda bestämmelser gällande Åland kan vara nödvändiga för de delar av dataskyddslagstiftningen och speciallagstiftningen som rör områden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet och som följaktligen ska tillämpas även i landskapet, exempelvis inom konkurrens och befolkningsdatasystem. På grundval av detta anser landskapsregeringen att det behövs en fortsatt dialog mellan riksmyndigheterna och landskapsregeringen under den fortsatta beredningen.

Minister

Ingrid Zetterman

Dataskyddsombud

Adeline Gripenberg
